

Metody badania ukierunkowań regulacyjnych

Wacław BĄK, Mariola ŁAGUNA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Psychologii

W P R O W A D Z E N I E

Zgodnie z teorią E.T. Higginsa (1997) ludzie różnią się w zakresie tzw. ukierunkowań regulacyjnych, czyli dominującego systemu samoregulacji.

- Osoby **ukierunkowane promocyjnie (PROM)** mają silnie rozwinięte standardy Ja idealnego, koncentrują się na osiągnięciach, wzroście i rozwoju, są skłonne do podejmowania wyzwań i ryzyka.
- Osoby **ukierunkowane prewencyjnie (PREW)** mają silnie rozwinięte standardy Ja powinnościowego, koncentrują się na powinnościach, zobowiązaniach i bezpieczeństwie, preferują stabilność i przejawiają nastawienie zachowawcze (por. Bąk, 2008).

Prezentujemy trzy metody pomiaru ukierunkowań regulacyjnych, właściwości psychometryczne polskich adaptacji metod, ich wzajemne związki oraz ograniczenia.

1. RFS - Regulatory Focus Scale

Fellner, Holler, Kirchler i Schabmann (2007)

Budowa wersji oryginalnej – 10 twierdzeń dotyczących aktualnych zachowań i preferencji (np. *Wypełnianie zobowiązań jest dla mnie bardzo ważne*), ocenianych na skali 7-mio punktowej. Skala o czteroczynnikowej strukturze, po 2 skorelowane czynniki dla PROM i PREW.

Polska wersja językowa – uzgodniona na podst. trzech niezależnych tłumaczy niemieckiej i dwóch tłumaczy wersji angielskiej, poddana tłumaczeniu zwrotnemu na język niemiecki (dwóch niezależnych tłumaczy). Korelacje między wynikami wersji niemieckiej i polskiej (26 osób dwujęzycznych) dla poszczególnych twierdzeń b. wysokie – od 0,75 do 1,00.

Struktura czynnikowa. Zarówno w eksploracyjnej (EFA), jak i w confirmacyjnej analizie czynnikowej (CFA) uzyskano dwa czynniki, w których skład wchodzi po 3 twierdzenia skali, jednak przy skorelowaniu błędów pomiaru. Miary dopasowania modelu: $\chi^2 = 2,795$; $df = 2$; $p = 0,247$; $RMSEA = 0,043$; $GFI = 0,996$. Model obejmujący wszystkie twierdzenia nie uzyskał dobrego dopasowania nawet pomimo skorelowania błędów pomiaru.

Rzetelność: (1) ($N=213$) PROM $\alpha = 0,55$, PREW $\alpha = 0,62$

(2) ($N=239$) PROM $\alpha = 0,68$, PREW $\alpha = 0,63$

Stołość: Stosunkowo wysoka - po upływie 8-14 dni ($N = 12$)

dla PROM $r = 0,78$; $p < 0,001$; dla PREW $r = 0,71$; $p < 0,01$

2. RFQ - Regulatory Focus Questionnaire

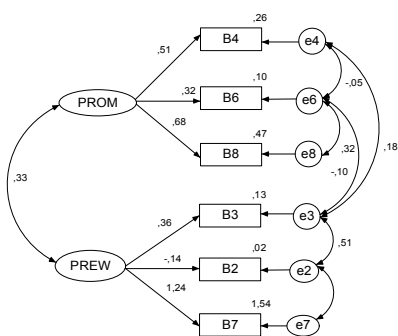
Higgins, Friedman, Harlow, Idson, Ayduk i Taylor (2001)

Budowa wersji oryginalnej – 11 pytań dotyczących subiektywnej historii sukcesów i porażek w promocyjnie i prewencyjnie zorientowanej samoregulacji (np. *Czy często denerwowałaś (eś) rodziców, kiedy dorastałaś(eś)?*). Odpowiedzi są udzielane na skali 5-cio punktowej. Metoda ma dwuczynnikową strukturę: PROM i PREW.

Polska wersja językowa – opracowana przez M. Drogosza (Doliński i Drogosz, 2007).

Struktura czynnikowa: Zarówno w eksploracyjnej (EFA), jak i w confirmacyjnej analizie czynnikowej (CFA) uzyskano dwa czynniki. Najlepiej dopasowany okazał się jednak model, w którym w skład czynników wchodzi po 4 twierdzenia skali, przy skorelowaniu dwu błędów pomiaru. Miary dopasowania modelu: $\chi^2 = 26,742$; $df = 18$; $p = 0,084$; $RMSEA = 0,045$; $GFI = 0,973$. Model obejmujący wszystkie twierdzenia nie uzyskał dobrego dopasowania nawet pomimo skorelowania błędów pomiaru.

Rzetelność: PROM $\alpha = 0,60$, PREW $\alpha = 0,79$ ($N=239$)

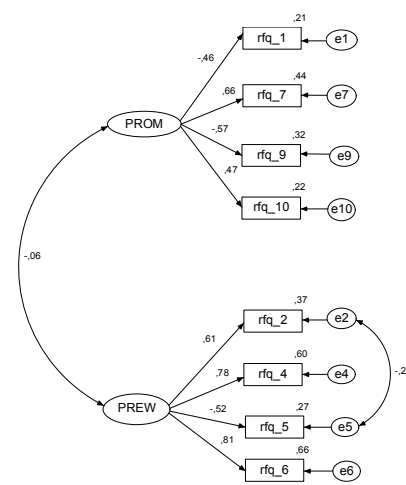

3. METODA KOMPUTEROWA

Jest to eksperymentalna wersja autorskiej metody odwołującej się do pojęcia dostępności poznawczej (pomiar czasów reakcji) określonych standardów Ja.

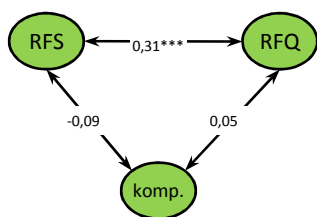
Przyjmuje się, że wskaźnikiem ukierunkowania promocyjnego jest uśredniony czas oceny na różnych wymiarach cech składających się na Ja idealne osoby. Na podobnej zasadzie wskaźnikiem ukierunkowania prewencyjnego jest uśredniony czas oceny na różnych wymiarach cech składających się na Ja powinnościowe.

W odróżnieniu od samoopisowych kwestionariuszy RFS i RFQ, metoda komputerowa jest w założeniu pomiarem nie wprost (*implicit*). Zakłada się, że bada regulacyjne znaczenie określonych standardów Ja – idealnych (promocyjnych) i powinnościowych (prewencyjnych).

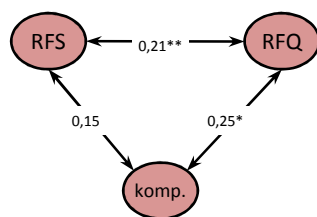

K o r e l a c j e między trzema miarami ukierunkowań:

promocyjnego

prewencyjnego

P O D S U M O W A N I E

- Nie potwierdziła się w pełni zakładana na podstawie wersji oryginalnych struktura czynnikowa RFS i RFQ.
- Zauważono istotne statystycznie, umiarkowane korelacje między skalą promocyjną RFS i RFQ, a także między skalami prewencyjnymi tych dwóch kwestionariuszy.
- Zmienne pochodzące z metody komputerowej korelują istotnie jedynie ze skalą prewencyjną RFQ.
- Sugeruje to słaby związek między różnymi (wprost i nie wprost) rodzajami pomiaru ukierunkowań regulacyjnych.

L I T E R A T U R A

- Bąk, W. (2008). Teoria ukierunkowań regulacyjnych E. Tory Higginsa. *Roczniki Psychologiczne*, 11, 7-38.
- Doliński, D. i Drogosz, M. (2007). Czy obywatele poszliby głosować przeciw? Regulacyjne nastawienie na promocję vs. prewencję a aktywność wyborcza. *Kolokwia Psychologiczne*, 16, 103-116.
- Fellner, B., Holler, M., Kirchler i E., Schabmann, A. (2007). Regulatory Focus Scale (RFS): Development of a Scale to Record Dispositional Regulatory Focus. *Swiss Journal of Psychology*, 66, 109-116.
- Higgins, E. T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*, 52, 1280-1300.
- Higgins, E. T., Friedman, R. S., Harlow, R. E., Idson, L. C., Ayduk, O. N., Taylor, A. (2001). Achievement orientations from subjective histories of success: promotion pride versus prevention pride. *European Journal of Social Psychology*, 31, 3-23.

k o n t a k t

Wacław Bąk
wabak@kul.lublin.pl

Mariola Łaguna
laguna@kul.lublin.pl